

Tvis kirke 1886-2011

01-05-2012

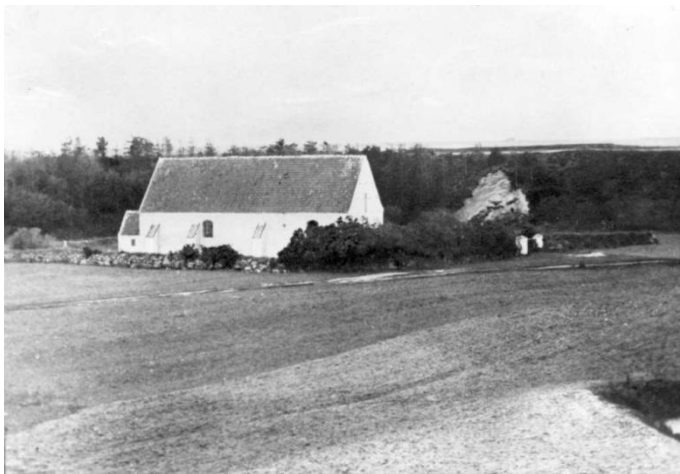
Lise Brandt Fibiger

Forberedelse til kirkebyggeri.

2.januar 1886 har kirkeværgerne modtaget skrivelse fra biskoppen saalydende:

”Ministeriet for Kirkeministeriet og Undervisningsvæsnet har under 28.d.M. tilskrevet os saaledes: Efter modtagelsen af Hr. Stiftsamtmanden og Deres Højærværdigheds behagelige Skrivelse af 10.oktober d.a. angående et Laan til bestridelse af Omkostningerne ved Tvis Kirkes flytning og opførelse skal Ministeriet til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgørelse, at Det har draget omsorg for, at der fra 11.d.M. er et Beløb på indtil 15000 kr disponibelt af Ribe Stifts offentlige Midler til Udlån til Kirkeejerne mod Forrentning af Afdragning med 6% i 28 år og med Selvskyldnercaution.....

Ribe Stiftsøvrighed 31.december 1885.

Det var en kommission af kirketiendeydere, der havde indsendt ansøgning om bygning af ny kirke i Tvis. Den gamle kirke i det gamle Tvis klostres ridehus var for forfalden. Derfor ønskede kirketiendeyderne

at bygge en ny kirke, og den skulle gerne bygges omtrent midt i det udstrakte sogn, så folk ikke fik så langt til kirke, som de havde det til kirken på det gamle Tvis Kloster.

Kirketiendeyderne var oprindelig fæstebønder under herremanden på Tvis Klosters hovedgård. Herremanden ejede såvel Nr. Felding som Tvis kirke, 38 fæstegårde i Tvis og nogle stykker i Mejrup, Vind og Vinding, Aulum og Hodsager, samt kirker i omegnen. Tiendeyderne var pålagt at betale tiende til herremanden, som også skulle gå til kirkernes drift. I 1802 sælger herremanden Tvis klosterhovedgård med fæstehuse og bøndergårde, og to år efter sælger de nye ejere alt bøndergodset til de hidtidige fæstegårde (Se Tvis bogen s.43). Dermed får disse gårde anpart i Tvis kirke, *”dens Byrder og Herligheder og er mod at deltage i Kirkens vedligeholdelse og Afgifter fri for at svare Korn- og Kirketiende af bemeldte Sted...”*

Kirketiendeyderne indsætter to kirkeværger til at varetage kirkens drift. I 1918 ophører tiendeordningen, og langt de fleste af landets kirker, bl.a. Nr. Felding, overgår til selveje, men ikke Tvis. For tiendeejerne hæfter stadig for lånet, så først i 1951 overgår Tvis kirke til selveje, og bliver herefter udelukkende menighedsrådets ansvar. Kirketiendeejerne afdrager lånet efter hartkorn, så nogle betaler meget, andre mindre.

Forinden dette lån fra Ribe Stift blev givet til kirkeejerne i 1886, skrev provsten på vegne af ministeriet, at der udstedes en opfordring til menighederne i Ribe stift om at ”komme de paagældende Beboere til hjælp i deres bestræbelser for Tvis Kirkes Ombygning og Flytning.” Hvordan menighederne vil finde det passende at sætte et sådant initiativ i gang overlades til stiftets præster. Om det gav noget resultat økonomisk vides ikke.

Ikke alle har været enige i beslutningen om at flytte kirken. Der kom en indsigelse fra 6 beboere i Tvis sogn. Det var kirketiendeejerne nær det gamle Tvis kloster, som mente, de dermed mistede

rettigheder. De ønskede en ny afstemning om flytningen af Tvis kirke skulle finde sted. Denne indsigelse blev afvist af ministeriet, der i stedet i svaret drøfter, bl.a. hvor skorstenen skal placeres i den nye kirke.

Sådan står det at læse i *Liber Daticus*, datoernes bog, påbegyndt i 1852 og fortsat ca. 100 år frem. En *Liber Daticus* er bogen med optegnelser over alt, hvad der foregår i Nr. Felding og Tvis pastorat

lige fra cirkulærer fra provst, biskop, kirke - og undervisningsministerium til hvem, der er egnet til at gå til konfirmationsforberedelse, og hvem der må få aldersdispensation til at blive konfirmeret. Der kan læses om præsters lønningsforhold, om forholdet mellem kirke og skole, sognebåndsløserne, o.m.a

Men tilbage til forberedelsen af byggeriet. I 1886 28.november udfærdiges skødet på grunden, hvorpå kirken skal bygges. Kirken vender hermed tilbage nær det sted, hvor den første gudsdyrkelse fandt sted, og hvor noget taler for og noget imod, at der var forberedt et kirkebyggeri. I hvert fald har

Jeg S.P.Schmidt sælger hermed til Ejerne af kirketiendeydende Hartkorn i Tvis sogn...disse to Tønder Land er klippede i et Stykke...Arealet er 200 Alen langt og 140 Alen bredt...

der været en kirkegård og sikkert også et kapel i den lund, der ligger på Hovedgaden overfor nr. 39. Kappel Kiergård kaldes den. Prins Buris' gave, der betød byggeriet af Tvis Kloster med tilhørende kirke, kom muligvis i

vejen for et kirkebyggeri der.(Tvis bogen s.17 og bilag 1)

Proprietær S.P.Schmidt, Lauralyst solgte to tønder land jord til kirkebyggerie

Købssummen blev i alt 1200 kr. skødet blev Felding-Tvis, gårdejer Anders Jensen af Breinholt og Kjeld Jacobsen af Halgaard, foruden sælgeren S.P. Smidt 24.november 1886

Kirken indvies 20.november 1887.

Det kan man læse om i Tvis-bogen.

Holstebro Dagblad skriver 22.november 1887 om indvielsen :”Kl. 11 var Kirken fyldt til sidste Plads, og en mængde Mennesker måtte gå bort igen uden at kunne komme ind....Efter at de

tilstedeværende Gejstlige havde oplæst Skrifter af den hellige Skrift, erklærede Biskoppen (Balslev) Kirken for indviet og lyste Velsignelsen over Huset, over Døbefont og Alterbord, over Prædikestolen og Kirkegården, hvorefter han overdrog Kirken til Menigheden....

Kirken har plads til 250 mennesker, skriver avisen, og er lys og rummelig...*der er anskaffet en ny Kirkeklokke, hvis smukke klangfulde Toner nu fra den højt beliggende Plads, Kirken har fået omtrent midt i Sognet, vil høres i vid Omkreds.* (Hvor de 250 skal placeres henne, må avisen vide. Der er siddeplads til ca. 180, min tilføjelse).

Og så går avisen umiddelbart efter på næste linje over til at fortælle om et besøg af Cirkus Bergmann! En kirkeindvielse kan dog også af nogle føles som et cirkus.

Inventaret i den nye kirke er taget med fra det gamle ridehus. Alabastrelieffet er enestående for Tvis. En pendant til dette relief kan ses i Borgmestergården i den gamle by i Aarhus. Altertavlen i Hjerm ligner meget Tvis kirkes med Moses og Kristus på sidefløjen stående på klodser. Prædikestolen i begge kirker har de samme naivistiske motiver i felterne og de samme inskriptioner. Deraf kan man udlede, at det er den samme maler, der i 1700- tallet har istandsat begge kirker, nemlig Baltzar Reinat. Han har også malet Mejrup og Vinding kirker, og der er derfor flere lighedspunkter.

Bænkene blev lavet af to gårdmænd i sognet, der også var håndværkere.

Det pålægges skolelærerne at ringe regelmæssigt morgen og aften, samt særlig ringning St. Bededags aften. Der kimes aftenen før de store helligdage.

Nu begynder hverdagen. Pastor Norup blev indsat som præst for Nr. Felding og Tvis samme dag, som kirke indviedes. Han var en god indremissionsk præst. I lighed med de præster, der fulgte ham, holdt han ikke længe. Først i 1924 blev præsterne stabile. Der var ganske enkelt for dårlige lønvilkår, afstanden de to sogne imellem var stor. I særdeleshed, når vejforholdene var så dårlige, som de var. Det var forpagteren i Nr. Felding præstegård, der skulle køre med præsten, hvis ikke han gik.

Tvis Kirke 1907 ved de 6 børns begravelse

Efter 4 års nidkært arbejde fik Norup kald i Dejbjerg. Her døde han ca. 9 år efter, år 1900. Det fortælles om ham, at han ”levede et liv i selvfornægtelse, et liv i forsagelsens alvor og i brændende, nidkær tro”. En dag var han meget syg, men ville ikke opgive at gå en halv mil om aftenen for at holde bibellæsning. Det var noget, han altid glædede sig til. Han gik hjem gennem sne

og storm. Næste morgen havde hans kone besvær med at få ham til at opgive at forrette en begravelse, men det lykkedes dog at få ham til at holde sengen. Og få dage efter døde han af lungebetændelse.

Indtil 1913 hørte Nr. Felding og Tvis sammen ikke blot sognemæssigt, men også kommunemæssigt. Det havde været en lang procedure, inden de to sogne på demokratisk vis stemte for en adskillelse. Det er dog en anden historie.

Lønforhold.

En del af lønnen var højtidsoffer, accidenser: uvisse bi indtægter, som præster oppebærer for visse forretninger), og beneficiarius : en økonomisk gunstbevisning, der tilkom den grundejer, på hvis grund kirken ligger.

I 1920 kom en ordning med fast højtidsoffer, dog med undtagelse af påskens højtidsoffer. Dette forslag blev sendt ind til provsten og gjaldt altså også lærerne

	Gennemsnit for højtidsoffer (i kr)	Gennemsnit for offer og acciderter	Samlet aflønningsvederlag	Antal beboere	Kvotient
Præsteembedet	354,04	382,30	756,34	1097+36=1133	67 135/1097
Gedbo enelærerembede	76,59	81,48	158,07	277+7=284	57 18/277
Halgaard e.e.	85,19	89,99	175,18	281+9=290	62 96/281
Hingebjerg	92,10	88,98	181,08	303+12=315	59 231/303
Skautrup	96,90	80,04	176,94	236+8 = 244	74 230/236

I 1921-22 hed præsten Winther, og da han ikke var tilfreds med lønnen ,sender han derfor en ansøgning til kirke- og undervisningsministeriet om at komme op i en højere lønramme.

Det tilkommer pastor Winther flg.lønning fra 15.oktober 1921 årligt :

1. grundlønning	3480 kr
2. alderstillæg	1080 –
3. stedtillæg	
4. befordringstillæg	600 –
5. konjunkturtillæg	960 –
6. dyrtidstillæg	810 –
7. personlige tillæg efter lovens parf. 14,2.stykke	-----
	----- 6930 kr

Heri fragår:	
1.fradrag til bolig	435 kr
2.fradrag til pension	114 –
3.netto-hjemmeindtægter	825 –
	<hr/>
	1374 kr

Restløn at udbetale med ½ månedlig forud 5.556 kr

Hjemmeindtægter:	
Mælk	100 kr
Kartofler	35 kr
1 svin	100 –
brændselshentning	30 –
forpagterens kørselsfor-	
pligtelser	550 –
gødning	10 –
	<hr/>
Hjemmeudgifter	825 kr

Udenfor reguleringen afholdes beneficiarius : 28 kr 97 øre

Pastor Winther anførte også det megen arbejde, der var i Tvis sogn og de lange og dårlige vejforhold, der vanskeliggjorde arbejdet. Også vejen mellem Nr. Felding og Tvis var vanskelig.

Han får medhold og embedet kommer op i en højere lønramme.

Pastor Winther må ved årsskiftet 1922 indberette følgende til provsten (Kirke og skole hænger nøje sammen, og derfor var det dengang selvfølgelig, at det hed kirke- og undervisningsministerium. Præsten var født formand for skolekommisionen. Derfor punkt 5 under flg.indberetning):

Cirkulære om nytårsindberetninger :

1.Portoindberetninger for året 1921

2.kvartalsindberetninger til statistisk departement

3.indberetning om blinde under 60 år

4.ansøgning om aldersdispensation for konfirmander

5.skoleindberetninger. Der skal oplyses, hvorvidt de for vinteren 21/22 antagne lærerkræfter oppebærer lønningstillæg eller efter deres tjenestetid kan forvente at opnå sådanne.

Fra sognerådene må fremskaffes fuld oplysning til rubrikken om bøder, og lærerne bør oplyse nøjagtig, såfremt den normale skoledag ikke er nået, hvad årsagen dertil måtte være for en enkelt forsømt dag.

”Beretningen skal afgives med Deres underskrift, og det vil ikke blive taget fortrydeligt op, om den er i orden første gang den indsendes”. Sådan!

Fra provstiet 31. maj 1922:

Erstatning til sognepræsten for indkøb af brød og vin for de sidste 5 år :

I denne Anledning anmoder Deres højærværdighed om det for Dem betroede Provstis vedkommende inden udløbet af Juni måned at ville fremsætte specificeret Forslag for Stiftsøvrigheden til fastsættelsen af bemeldte Erstatning grundet på Gennemsnittallet af de i Sognet boende Kommunikanter (altergæster, min tilføjelse) I henhold til Kirkeministeriets Skrivelse af 31.marts 1862 beregnes en Flaske Vin til 22 Altergæster. Erstatningens fastsættelse sker efter en pris af 2kr60 øre for en Flaske Vin og 7kr50 øre for hver 1000 stk Alterbrød. Ved at henstille d'hr. foranstående skal jeg anmode snarest at indsende Deres Forslag.....

Og forslaget lyder på:

1917-1921: 2189 altergæster, gennemsnit 438.

Sygeberettelser ca.50 (vist normalt)

Pr. år Ca 22 flasker vin 57,20 kr 488 alterbrød = 3,66 kr.

I 1921 afholdtes der i forsamlingshuset et kirkeejermøde, hvor første punkt på dagsordenen var indlæggelse af elektrisk lys i kirken. Forslaget blev enstemmigt vedtaget, på betingelse af, der blev samlet mindst 500 kr ind i frivillige bidrag. Det må der have gjort, for i synsprotokollen står der under 1922, at det elektriske lys fungerer tilfredsstillende.

Andet punkt på dagsordenen var valg af kirkeværge. Jens Andreas Jensen genvalgte enstemmigt.

Ordrede forhold i sognet. Pastor Schmidts tid.

I 1924 kom der ordrede forhold til Nr. Felding- Tvis sogne.

Det år blev Pastor Schmidt ansat og han blev trofast ved til sin pensionering i 1960.

Hvad skete der så igennem de mange år ?

I 1924 havde der allerede i mange år ligget et kirkehus ved siden af kirken. Her kan menigheden opstalde deres heste, mens de er til gudstjeneste. I huset er en lille lejlighed til kirkebetjenten, samt et rum, hvor der blev holdt møder, og hvor man kunne mødes til kirkestævne og få nyt at vide. Når mælken afleveres på mejeriet, og landmanden skulle have sin kaffe hos bager Sundgaard, blev hestene opstaldet der.

For at kunne betale kirkehuset, havde Kirkeværgerne fået den vise ide at udstykke kirkegården til forudbetalte gravsteder. Så vidste man da, hvor man skulle være engang! Den ordning var stiftet ikke enig i. Kirkegårdens jord måtte ikke sælges. Så pengene måtte betales tilbage, og kirkehuset måtte betales med lån og af kirketiendeydernes lomme. Kirkeværgerne holdt et årligt møde, hvor regnskabet læstes op, og kirketiendeejerne blev opkrævet det nødvendige beløb. Gjorde man ikke det, så:

Hr. gårdejer Marinus Jensen, Tviskloster.

Da du har nægtet at betale det dig Pålydende Beløb, til Tvis Kirkehus, saa tilkjendegives du hermed, under ethvert Forhold, at Du Fremtidig er uberettiget til paa nogen maade at afbenytte

eller drage nytte af omhandlede Hus, og at Du saafremt Du alligevel gjør dette blive draget til ansvar efter Lovgivningen.

Tvis 14.marts 1912

Carl Uhre, Jens Lauritsen

Værger for Tvis Kirke

I året 1933 foretog pastor Schmidt *en indholdsfortegnelse over arkivet til Nr.Felding-Tvis præsteembede.*

Foruden de ting, der nu engang må forventes at befinde sig i et præstearkiv, er der ting, der underligt nok findes der, og som har været en del af præstens arbejde dengang. Såsom: *Skudsmålshøger* (små høger om en person, der skal medbringe bogen til hvert nyt tjenestested. Hvornår konfirmationen har fundet sted, tjenestesteder osv.)

Fattigattester ved ægtevielser m.m. (findes i 3 cigarkasser og en pakke)!

Værgerådssager (kommunale råd, der tog sig af socialt belastede eller kriminelle børn og unge)

Papirer vedrørende skolevæsenet

Ting vedrørende skolen

Pakke ang. plejebørn under Københavns kommune (I lighed med andre sogne var der børn fra udsatte hjem i København, der hver sommer fik et ophold på en gård i Tvis for at "blive fedet op". Mange af disse børn kom tilbage år efter år. Sådan kom Sophus Krølbens kone Lydia til en gård i Tvis. Se bilag)

Ægteskabstillysning 1874-91 (indtil omkr. 1970 skulle der lyses i kirken 3 søndage for et kommende brudepar. Var der nogle ,der ville gøre indsigelse mod brylluppet, skulle det ske indenfor de 3 uger)

Skolekommisionsprotokol (præsten var født formand for skolekommisionen indtil 1933. Derefter kunne han vælges til formand.)

Protokol om skoleforsømmelser.

Jo, præsten havde meget varieret arbejde.

Det var også omkring den tid, måske lidt tidligere, at spytbakkerne i kirken blev fjernet af hygiejniske grunde. Det var årene, hvor tuberkulosen spredtes, netop via spyt. I stedet blev der opsat flg. Skilt i kirken:

Af Sundhedshensyn anmodes de kirkesøgende om ikke at spytte på gulvet.

Menighedsrådet.

Mon ikke det har været i samme tidsrum efter den spanske syge og opblussen af tuberkulosen, at særkalkene blev indført, også i Tvis kirke ?

Det var også i pastor Schmidts tid, at Tvis kirke i 1951 fra at være ejet af et interessant skab bestående af tiendeejerne gik over til at have selveje , så alt vedrørende kirken blev menighedsrådets ansvar. Det havde været tiendeejerne, der indtil da havde hæftet for kirkens

administration og vedligeholdelse, mens menighedsrådet stod for selve driften. Lånet fra byggeriet af Tvis kirke var indfriet i 1944. I synsprotokollen står der :

1951 13. november afholdtes i henhold til Kirkeministeriets skrivelse af 27. september 1951 en ekstraordinære Synsforretning (overleveringsforretning) i anledning af Tvis Kirkes Overgang til selveje...

Til stede var provsten, de to af kirketiendeejerne indsatte kirkeværger Aksel Henriksen og Aksel Halgaard, menighedsrådet og pastor Schmidt. *Kirkens Arkiv afleveredes med en Protokol, et Kort, en Regnskabsbog med Bilag samt diverse Forsikringspolicer..*

Allerede i 1951 var det blevet vedtaget at restaurere kirken. Men hvordan skaffe penge ? Det var igen kirketiendeejerne, der måtte holde for. Laurits Vestergaard fra Vestergaard, der var i menighedsrådet, rejste til København og besøgte kirkeministeriet for at få en ordning på det. Departmentchef Roesen rådede til, at Tvis kirke overgik til selveje, så kirken blev menighedens med et valgt menighedsråd til at klare driften. For så kunne rådet søge om lån til kirkens restaurering, sikkert i Ribes Stift. Sådan fortæller Laurits Vestergaard det ved kirkens 85 års fødselsdag. Og sådan blev det. I forvejen var der samlet en sum ind fra beboerne i Tvis til restaureringen.

Ved den lejlighed blev det besluttet at mure vinduerne i nordsiden til. Som et foreløbigt forsøg blev vinduerne tildækket med masonit, der blev malet hvidt. Hvorfor skulle vinduerne nu mures til? Ifølge arkitekten for at forhindre, at lyset, der kom ind fra syd, mistede sin virkning.

Det virker umiddelbart ikke forståeligt, men mange af de kirker, vi møder i landskabet, har netop tilmurede vinduer mod nord, så måske er der noget om det.

Kirken skulle iflg. Menighedsrådsreferatet fra 18. maj 1953 åbnes for gudstjenester 17. maj ved provsten. Om den blev det, får stå hen i det uvisse. I hvert fald fandt den officielle genindvielse sted 22. november, altså to dage efter kirkens indvielse i 1887.

Biskop Lindegaard var mødt op for foretage genindvielsen ved en festgudstjeneste. "Olga Sørensen (købmandens datter, min tilføjelse) vil sørge for 10 opvartere. Der sættes 25 klapstole i våbenhuset og 25 i koret... ved festen i i sognegården byder pastor Schmidt velkommen, Laurits Vestergaard takker arkitekterne og håndværkerne, Ejnar Thomsen læser regnskabet op." Så er det praktiske da på plads.

Til denne genindvielse var naturligvis håndværkerne inviteret, deriblandt tømrer Frandsen, som var kommet til sognet i 1952 og havde opkøbt den eksisterende tømmerhandel. Han startede med en værkstøjskasse bag på cyklen og endte som fabrikant af Tvis køkkener. Mange år senere blev han medlem af menighedsrådet. Han blev også Indre Mission en god støtte.

Hvad kom der så ud af denne restaurering udover de tilmurede nordvinduer ?

Kakkelovnen blev fjernet. Døbefonten blev flyttet fra koret og ned i højre side, hvor kakkelovnen havde været. I stedet kom der el-varme. Og der kom nye bænke.

Indenfor alterskranken blev der lagt et tæppe, som var syet af en kreds af damer i sognet. Motivet var Tvis klostres segl med den tronende Maria med krone og regalier. Motivet var tegnet af Christian Vestergaard, søn af omtalte Laurits Vestergård i Vestergård. Klosteret var indviet til Jomfru Maria. Det var kirken også blevet. Derfor dette motiv. Af samme grund er prædikestolen i venstre side, som fra gammel tid er kvindesiden.

Det nuværende dåbsværelse var oprindelig brændselsrum. Nu blev det indrettet til dåbsværelse, så snart brændslet, der lå der, var brugt op.

Altertavlen og prædikestolen sættes i stand. De var ved kirkens indvielse blevet overmalet med egetræsmaling, hvorpå der var malet skriftsteder. Nu blev den maling fjernet. På altertavlen ses igen Moses med lovens to tavler og Kristus. Vi kan undre os over, hvorfor altertavlens billeder var malet over i 1887. Efter 1536, hvor reformationen blev indført i Danmark, blev mange kalkmalerier i årene efter kalket over. Luther havde vel intet billedforbud, men holdningen blandt de lutherske blev, at billeder fjernede opmærksomheden fra ordet, og derfor blev de kalket over. Det har næppe gjort sig gældende så mange år efter. Måske har man ment det mere opbyggeligt med skriftsteder i stedet.

Det var kirkemaler og konservator Johannes Madsen fra Aalborg, der havde ansvaret for denne restaurering. I et brev fra 1951 skriver han til pastor Schmidt, at på tavlens fodstykke er der skriftsteder,

der er bortslebne, da man malede egetræsfarven. Nu beder han Pastor Schmidt om at finde nogle egnede skriftsteder, der kan passe til billederne og mængden af bogstaver. Så Pastor Schmidt har sat sit præg på altertavlen.

Kirkehuset kalkes, og der blev bygget et kapel, eller lighus, som det kaldtes. Det fortælles, at den daværende brugsuddeler Mikkelsen var meget imod byggeriet, men han blev den første, der kom til at benytte det.

I 1954 har Schmidt ført en længere korrespondance med Johannes Madsen. Det har drejet sig om en tilsyneladende ny alterdug, sikkert syet og skænket af damer fra sognet. Schmidt vil have den til at hænge ned over alterbordets forside, så kanten er synlig for menigheden. Johannes Madsen vil under ingen omstændigheder have den længere end til kanten af bordet. Arkitekten har tegnet en smuk profileret kant, som ikke må skjules. Arkitekten har også tegnet en smuk alterbordsforside, som virker rolig og monumental i sin opbygning, "således at man føler, at den bærer altertavlen og står som fodstykke eller sokkel for denne, noget fast og sikkert bærende, som selve kristendommen. Jeg må bede Dem så indtrængende som mulig, at De undgår, at dugen hænger

ned på forsiden, hvilket helt vil ødelægge det, som både arkitekten og jeg har kæmpet, og stadig kæmper for at bygge op”.

Johannes Madsen får sin vilje! Præster kan blande sig i meget !

Den tronende Maria med barnet, tegnet af Christian Vestergaard til brug for det nye altertæppe i 1952. Det hænger nu i dåbsværelset. Rammen er snedkeret af Smed Hansen, Tvis.

Nytårsdag 1955 blev den nye salmebog, der blev autoriseret i 1953, indkøbt til brug i kirken. Man skal vel ikke forhaste sig med nymodens tiltag !

Sognefoged Didrik Mogensen og hustru Karen Marie skænkede i 1937 en syvarmet lysestage til kirken. I 1955 bestemmer menighedsrådet, at den kun må tændes ved højmessen. År senere fjernes den fra alteret, da den soder altertavlen. Den sættes hen i en krog på degnestolen og gøres elektrisk. Det er vanskeligt, for der er ikke plads til en almindelig ledning. Derfor er det tynde højtalerledninger, der bliver ført ind i de 7 arme. I 2010 pudses alle lamper i kirken op, også den syvarmede. Og da opdages det, at disse ledninger er ulovlige og kunne have forårsaget en kortslutning. Nu står den syvarmede lysestage med stearinlys og kun til pynt, som minde om sognefogeden og hans hustru.

Til menighedsrådsvalget 1953 blev den første kvinde indvalgt i menighedsrådet, det var Maren Halgaard. Hun afløste sin mand Jens Halgaard. Hun fik da heller ingen særlige beføjelser, men stort var det.

Som det var skik og brug, ja, indtil 1973, var det sognepræsten, der var formand.

Det var i denne menighedsrådsperiode, at der blev taget kontakt angående et bedre tunghøreanlæg. I 1920 blev der indlagt høreapparater med 6 ørestykker, betalt ved frivillige gaver. I 1959 bliver de to kirkebøsser anbragt ved udgangen til våbenhuset.

Der skete dog ikke alene praktiske ting i Pastor Schmidts embedstid. Han kom til Nr.Felding-Tvis efter have været residerende kapellan i Holstebro-Måbjerg (dvs anden præst uden bemyndigelse til at føre kirkebog). Han overtog to sogne, der igen var i god vækst. De mange præster havde haft den betydning, at kirkegangen blev temmelig ringe, og helt galt blev det under Pastor Sick, der var i sognene 1901-09. Der er gået mange historier om denne , der nok var en misforståelse som præst. Både hans privatliv og hans embedsførelse var ikke normalt for den tids moral. De grundtvigsk sindede flygtede til valgmenigheden i Holstebro, de indre missionske fik deres eget hus og deres egne møder.

Da pastor Winther skriver til ministeriet i 1922, er tonen nu mere positiv. Præsten før ham, pastor Holm, formåede at vende gudstjenestedeltagelsen til det bedre. Også under pastor Winthers to år går det fremad. Derfor indberetter han til ministeriet:

"Befolkningen hører til den gode Type af religiøse Vestjyder. Kærlighed til Kirken og ærbødighed for Embedet findes hos de allerfleste parret med god Hørelyst, der i de senere år har været i stadig tiltagen, så at der nu er ca. 20% til stede ved Gudstjenesterne. Af retninger er Indre Mission den, der udviser langt den største Virksomhed. Der er Missionshus ved begge Kirker og derfra udvises et vidtforgrenet Arbejde med Børnegudstjenester, Møde for unge Karle, for Piger, Kredse for DMS (i Tvis også for Sudan og Blå kors), i Tvis også Børnegudstjenester i forskellige Udkanter af Sognet.

Den grundtvigske Retning kommer næst, men har kun ganske lille Virksomhed. Der er et Samlingshus i hvert sogn, der bruges mest til Gymnastik, men undertiden også til Dans .I Tvis er der dog også en Foredragsforening eller Ungdomsforening, der foranstalter folkelige Foredrag nu og da.

Sekter, der står uden for Folkekirken er aldeles ikke repræsenterede.

Flertallet i Sognene må dog endnu med et gængs udtryk betegnes som ikke Retningsprægede."

Pastor Winther havde ligesom sin efterfølger Lykkegård været missionær, og begge må vel betegnes som overvejende tilknyttet Indre Mission.

Det var i sådanne sogne Pastor Schmidt fik sit mangeårige virke. Som der kan læses i Jørgen Mejdahls bog (side 47) var Schmidt sønderjyde og tvunget med på tysk side i 1. verdenskrig. Som 19-årig student blev han viklet ind i krigens gru, og som 23-årig officer var han med i Verdun, første verdenskrigs største tragedie. Schmidt blev såret tre gange, og det siger næsten sig selv, at hans nerver havde taget varig skade. Fysisk som åndeligt blev han mærket af den tyske værnemagts jernhårde disciplin. Det kom til udtryk 9.april 1940, hvor han dybt berørt af den tyske besættelse af Danmark, smed en Bibel i hovedet på en konfirmand, der kom til at grine. Den 14-årige forstod selvsagt ikke alvoren, og præstens reaktion var på baggrund af hans oplevelser fuldt forståelig.

Han var overfor konfirmander en streng lærer, der krævede meget. Det har ikke været rart ikke at være boglig begavet, for der var meget, der skulle skrives ned i de små hæfter, konfirmanderne fik.

Såsom trosbekendelsen med alle Luthers forklaringer. De er mange og lange, og for en 14-årig indviklede at forstå. Og der var meget, der skulle kunne udenad, som f.eks. de 4 store og de 12 små profeter. Der findes i Tvis sogn stadig nogle, der takket være pastor Schmidts undervisning på stående fod kan remse disse profeter op. Han var en afholdt og respekteret præst, ikke mindst i Indre Missions kredse, hvor han også følte sig hjemme. I Indre Missions protokoller kan man se, at han hyppigt har været brugt som forkynder både i kirken, når Indre Mission havde en særlig gudstjeneste der, men også til alm. møder. Og efter hans fratræden og flytning tilbage til Haderslev, kom han tilbage for at tale i missionshuset. "Pastor Schmidt talte godt og alvorligt", står der flere steder at læse.

Det store flertal, der ikke bekendte sig til nogen retning, har nok ikke altid sympatiseret med den ranke og stejle præst, men haft ærbødighed for ham. Hans strenge prøjsiske militære opdragelse fulgte ham.

Det grundtvigske mindretal har måske for en dels vedkommende fortsat deres medlemskab af Holstebro Valgmenighed, selv om den ikke var samme efter Morten Larsen. Der var dog kun få familier, der forblev i valgmenigheden.

Pastor Schmidt var, som det var sædvane, formand for skolekommisionen, og en gang årligt mødte han med resten af skolekommisionen op i skolen for at overhøre børnenes kundskaber.

Jacob Halgaard, Fjald fortæller om sådan et besøg. Det var det mindere år, præsten kom til kort over for læreren:

" Det var midt i året 1947. Det var årets eksamensdag for "store klasse" på Halgaard Skole. Store klasse bestod af de fire ældste årgange.

Det var nok årets mest spændende og fortættede dag. Vi elever mødte, så vidt jeg husker det – ved 10'tiden, pænt klædt på – klar til at møde skolekommisionen.

Selve eksamen/overhøringen tog vel en 1 ½- 2 timer. Sognepræsten var vistnok født formand for skolekommisionen, som i øvrigt nok bestod af 6 valgte medlemmer.

Kl. 10 gik døren op – Vi rejser os op i respekt for kommissionen. Pastor Schmidt går forrest. Han går hen til kateteret og sætter sig der. De andre medlemmer sætter sig rundt ved siderne. 2 af dem er af min familie- det er meget beroligende. Jeg er 10 år gammel – og tilhører yngste årgang i klassen.

Vi starter med at synge "I østen stiger solen op." Lærer Barbesgaard spiller som særvanlig for på violin. (Den dag var alle fire strenge intakte på violinen, det skete en af dem sprang, men det betød ikke så meget, vi sang videre, og alle skulle synge med) – A.C.O. Barbesgaard (1915-1953) var en meget markant og afholdt enelærer ved Halgaard Skole.

Schmidt var en meget interesseret og højtidelig eksaminator – hele hans fremtoning indgød respekt. Han var en høj, tynd mand, med et skarpt, markeret ansigt, bevægelserne var rolige og værdige. Hans stemmeføring var præget af den sønderjyske dialekt – han rullede på r'erne.

Vi blev nu overhørt i Bibel og Danmarkshistorie, det var også en væsentlig ting, at vi kunne nogle salmevers. Som afslutning på en god eksamen, hvor vi også skulle vise læsefærdigheden, blev de 2 ældste piger overladt at citere Gustav Wiedes "Skærmydsler": tante 1 og tante 2.

Så gik alt galt!

*Pigerne læste og spillede rollerne, skolekommisionen nikkede og smilede – lige til den ene pige siger "Herre Gud..". Schmidt stopper forestillingen og siger: "**Børn, I skal tage jeres blyanter og strege "Herre Gud" ud. Det må I ikke sige**".*

*Barbesgaard trækker vejret to gange og siger så skarpt: "**Det skal ikke hviskes ud. Det er en godkendt læsebog.**"*

Schmidt meget alvorlig: **"Børn, I skal strege "Herre Gud "væk!"**

Barbesgaard – meget skarpt: **"Nej, denne læsebog er godkendt af Ministeriet – der skal ikke ændres noget!"**

Der var en fortættet spænding – vi sad med blyant og viskelæder. Det var ikke almindeligt, at Pastor Schmidt blev modsagt, men han gav sig – og vi syntes, det var stærkt klaret af vores degn/lærer.

Efterfølgende har Fru Barbesgaards gode frokost forhåbentlig mildnet tonen, så skolekommissionen i fred og ro kunne gennemgå vore dansk- og genfortællingshefter.

Vi fik karakterer i: dansk – regning- skrivning og religion. Historie og geografi var også vigtige fag."

Pastor Schmidt med et konfirmandhold i 1941

Jakob Halgaard fortsætter med et par Schmidt citater:

Omkring fastelavn: "Alle disse hæslige masker – som om vi ikke var grimme nok i forvejen"

*Ved min bedstefar Jacob Halgaards begravelse 1942 (citat fortalt af fætter Svenning Grønbæk):
Han var i sandhed en tro' o Israelit, den gamle Jacob Halgaard".*

Det var ikke sikkert, at Pastor Schmidt ville sige sådan om andre, han begravede. Han kunne nok virke dømmende, når det ikke var "kirkens folk", der lå i kisten. Og streng over for dem, der ikke søgte kirken.

"Selv om desværre mange savnes ved Søndagens Gudstjenester, findes der dog i begge Sogne en lyttende og arbejdende Menighed", skriver Schmidt i 1953 i bogen *Kirke og sogn i fortid og nutid*, hvor kirkerne i Ulfborg og Hind Herreders Provsti (Ribe stift) alle er omtalt. Begge synspunkter var - og er-ganske korrekt, men der var gode og stabile forhold fra 1924-60. Tvis, og Nr. Felding med, var stadig to små landsogne. Udviklingen var endnu ikke begyndt. Men nedgang kirkeligt set, jo den mærkede pastor Schmidt også.

I sit afskedsinterview i Holstebro Dagblad udtrykte Pastor Schmidt bedrøvelse over, at kirkegangen tog af:

Hovedskylden ligger hos Menneskene, som jo i dag ligefrem er besat af alt det, Verden byder på. Materialismen har kronede Dage i vor Tid...Helligdagslovgivningen overtrædes i Dag som Mennesker finder det for godt, Biskopperne griber aldrig ind – og så er der de Kvindelige Præster...

Tja, en Pastor Schmidt ville ikke kunne finde sig til rette i nutidens samfund, ej heller i kirken. Ved afskedsfesten på Højskolehjemmet sagde provsten fra Tim om ham, at kaldet har været præget af ildhu, og lærer Pedersen fortsatte med, at gerningen har været en ansvarstung byrde. Der er blevet lagt meget arbejde ind i søndagens prædikener. De kunne vel være lidt tunge, men altid ægte. Den nød og elendighed, præsten ser, satte sig dybe spor i hans tale. Men præsten kunne også stryge det alvorstunge af sig og være let og munter, hyggelig og morsom. Og købmand Sørensens ord til ham var, at det har været skønne stunder, vi har oplevet under pastor Schmidts taler.

En æra var forbi, og den er ikke glemt endnu – på godt og ondt.

Den store udviklings tid

Pastor Andersen kom fra København i 1960 og var præst i N. Felding og Tvis indtil 1977. I hans tid tog udviklingen i sognene fart, og da han rejste, var sognene ikke længere de landsogne, han kom til. Der lå en landejendom Enghøj, som var ejet af Ejnar Thomsen. I 60'erne solgte han jorden til kommunen. Det er i dag Engparken. Ejnar Thomsens stuehus er Smedegårdvej 32. Senere udstykkede Banestrup sine jorder, som blev til Bannestrupparken. Stuehuset, hvor familien Damgaard boede, er Bannestrupparken 6. Landsognet Tvis blev i 60'erne og 70'erne til et mindre bysogn med stor udvikling. Centralskolen blev bygget, og de små skoler nedlagt. I slutningen af 70'erne kom overbygningen på Tvis skole. Plejehjemmet toges i brug i 1967. Mejdalområdet gik fra at være et lille- ikke særlig respektabelt - anneks til at blive et stort nybygget område med en velstillet befolkning, der følte sig knyttet til Holstebro. Mejdalområdet var større end det gamle Tvis. Også i Nr. Felding blev der bygget.

Hele den udvikling gav meget mere arbejde for præsten. Der var mange fødsler, der skulle indberettes, mange dåb, der skulle aftales og foretages. Der var meget administrativt arbejde med bl.a. kirkebøger. Plejehjemmet skabte liv i sognet, og arbejde også til præsten. Der skulle holdes gudstjenester en gang om måneden, og der skulle være en månedlig oplæsningseftermiddag med præsten plus, hvad der blev af besøg og hjemmealtergang. Og så var der da også berigende og dejlige fester på plejehjemmet.

Allerede i 1974 var der et møde mellem menighedsrådene og biskop Johs.W.Jacobsen angående den kirkelige situation. I 1960 var der 2100 i sognene, i 1974 omkring 4000. Det blev på det møde besluttet, at biskoppen skulle undersøge muligheden for en vandrekirke i Mejdal, og for muligheden for, at ministeriet ville oprette en stilling som hjælpepræst for Nr. Felding- Tvis. Det lykkedes ikke, så det blev to nabopræster, der blev bistandspræster i sognene. De skulle hjælpe med konfirmander og gudstjenester.

I 1976 stillede kommunen derimod en grund i Mejdal til rådighed for kirkebyggeri. Og så begyndte det at gå stærkt med forberedelser til byggeri af kirken i Mejdal.

Pastor Andersen var vokset op i et Indre Missions miljø, men markerede sig i sognet ikke som IM' mand. Han var et stilfærdigt gemyt, med stor lune. Han var i stand til kunne favne alle i sognet. En stor modsætning til den noget stejle pastor Schmidt.

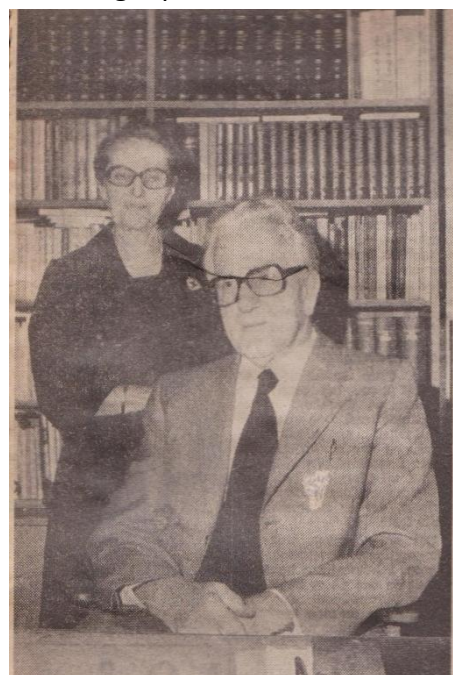
Det var i pastor Andersens tid, at det gamle kirkehus blev revet ned, og den ny graverbolig blev opført. I samme forbindelse blev parkeringspladsen asfalteret. Det gamle altersølv fra Tvis Kloster blev suppleret med en ny vinkande fra guldsmed Exner. Kirken fik nye lamper og lampetter. Der blev til brug for plejehjemmets beboere installeret et nyt høreanlæg, der fik forbindelse til plejehjemmet.

I 1972 havde Tvis kirke 85 års fødselsdag. 75 års dagen var blevet glemt, så nu skulle der være fest. Biskop Johs .W. Jacobsen havde for første gang lejlighed til som biskop at prædike i den fyldte kirke. (Nr.felding-Tvis havde hørt med til Ribe stift, men var efter kommunesammenlægningen blevet ført til Viborg Stift).Efter gudstjenesten samledes ca. 135 i sognegården, hvor Hans Larsen, der på det tidspunkt var næstformand i menighedsrådet, ledede aftenen. Det var stadig almindeligt, at sognepræsten var formand. Det var ved den lejlighed, at Laurits Vestergaard fortalte træk fra kirkens historie. Provst Christiansen, Tim, sagde i sin tale, at Tvis altid havde vidst, hvad de ville. Nu var han så ikke længere provst for sognet, det var derimod E. Mejdahl, Struer. Entreprenør Christian Kirketerp Jensen deltog også i festlighederne, da det var hans bedstefar, der i sin tid opførte kirken.

”Da Laurits Vestergaard netop havde fortalt, at det havde været hårdt at skaffe de nødvendige midler til kirkebyggeriet ,lovede Kirketerp Jensen, at han ville refundere 10% af byggesummen, dvs. Tvis menighedsråd kan nu pludselig få 2500 kr til disposition. Blot bad Kirketerp Jensen om, at man ikke drikker pengene op, da hans bedstefar var afholdsmand...”

Så vidt avisens referat. Og aftenen sluttedes, som det sig hør og bør, af sognepræsten.

Trods det store arbejde og det utilfredsstillende arbejdsmiljø, skriverpastor Andersen i Liber Daticus ved afgang i 1977:”
Det har været rige og gode år at være sognepræst her, år som jeg ser tilbage på med taknemmelighed og glæde – både overfor Gud og mennesker”. Pastor Andersen var om nogen naturmenneske. I sin sparsomme fritid var det haven, det gjaldt og besøgene i forpagtergårdens stalde. Der gik ligefrem en sti tværs over græsplænen til forpagterboligen. Det var nu hunden, der daglig fulgte den samme rute for at komme ned og få en godbid af forpagteren. Pastor Andersen og frue bosatte sig i landlige omgivelser i Agerfeld, og siden hen fik de bolig i Tvis by. Begge ægtefæller var trofaste kirkegængere i de to sogne, og pastor Andersen gav gerne gode råd og kunne også vikariere for de nye præster.

Inger Andersen havde i mange været organist ved Nr. Felding kirke. Med hende uddøde præstekonefunktionen. Indtil da havde det været sådan, at menigheden ikke blot fik en præst, men også en præstekone, der fulgte sin mand og holdt præstegården åben for folk fra sognene. På papiret var det præsten, der blev ansat, reelt var det begge ægtefæller.Helt afhængig af kirkelig indstilling kunne præstekonen holde kvindemøder, der kunne være oplæsningseftermiddage eller orientering om missionsarbejdet. Det kunne være forberedelse til basar til fordel for Ydre Mission eller husbesøg

sammen med ægtefællen. Nu følger den tid, hvor præstens ægtefælles har sit eget arbejde at passe, og derfor ikke længere er slet så engageret i sognet og følgelig heller ikke tager del i præstens arbejde.

Vanskeligt at få ny præst

Sognene fik ny præst i 1978. **Leif Pedersen** var cand.mag. i kristendomskundskab og fik den særuddannelse, der dengang, da der var stor mangel på præster, gav adgang til et præsteembede. Leif Pedersen følte snart, at arbejdsbyrden blev for stor. Både præst og menighedsråd havde forslag til enten at ændre sognestrukturen eller at ansøge om muligheden for en hjælpepræst. Ingen af delene løstes umiddelbart. Leif Pedersen søgte derfor væk og fik i 1979 embede på Fyn og senere i Kolding, hvor han blev til sin pensionering.

Det tog sin tid at få genbesat embedet. De to første opslag gav intet resultat. I København sad ægteparret Fibiger som præster ved hhv. Filips kirken og Solvang kirke på Amager To store københavnske sogne og to små børn var en dårlig cocktail, så da embedet i foråret 1980 blev slået op for 3. gang, denne gang som en 1+ ½ stilling, søgte de.

Der var omsider blevet bevilget en 50% hjælpepræst til stillingen. Menighedsrådene var ikke helt tilfredse med den halve stilling, hvorfor repræsentanter for Nr. Felding og Tvis menighedsråd, med provsten, rejste til København for at få et møde med kirkeminister Jørgen Peder Hansen. Det fik de nu ikke. Jørgen Peter Hansen havde vist glemt dem, og arrangeret et andet vigtigere møde. I stedet mødtes de tre med departement chef Maria Topp. Om det nu var et plaster på såret, så blev den halve stilling til en hel stilling.

Da var ansøgningen sendt, men den omhyggelige Biskop Johs W. Jacobsen ringede og fortalte det til Lise Brandt Fibiger, der havde søgt den halve stilling. Han opfordrede til at opretholde ansøgningen. Arbejdet var det samme, lønnen var bedre, og desuden kunne de to bare dele arbejdet mellem sig, som de nu havde lyst til. Den var nok ikke gået i dag!

Ægteparret opretholdt ansøgningen og fik stillingerne – der var heller ingen modkandidater. I de følgende to år kan man i menighedsrådets protokol læse, hvordan arbejdet med Mejdal kirke skrider frem. Palmesøndag 1982 bliver kirken indviet, og et nyt kapitel tager sin begyndelse. Menighedsrådet er stadig Tvis menighedsråd og stadig med to repræsentanter for Mejdal. Præsterne er fælles om alle tre kirker. Der er arbejde nok for to.

Det tog 2 år at bygge Mejdal kirke. I den tid var der møde med byggeudvalget, med arkitekten Holger Jensen og med biskoppen. Lise Brandt Fibiger fortæller:

” Biskoppen og hans kone var inviteret til middag i præstegården forud for et møde i Mejdal. Han havde vist været på besøg en gang før, men da var vi så nervøse for denne fine mands komme, at børnene og deres barnepige blev sendt ud at gå en tur, mens han var der. Denne gang fik de lov til at spise med, for biskoppen var da et såre almindeligt, meget varmt menneske. Hans kone var blevet syg og kom derfor ikke. Et par dage efter kom der et brev til Thomas og Morten Fibiger, indeholdende et en pose pinocchiokugler og et pænt brev, hvor han forklarede de to små drenge, at hans kone plejede at sørge for en pose pinocchiokugler. Det havde han ikke tænkt på. Nu skulle de have den alligevel.

Det er sådan noget, der varmer og huskes!

Ved kongelig resolution 24.februar 1984 blev delingen af Tvis sogn godkendt, hvorefter der i den vestlige del af Tvis sogn oprettes et nyt Mejdal sogn. I praksis følger det nye sogn skolegrænsen mellem Tvis og Mejdal.

Derfor får Mejdal ved menighedsrådsvalget i 1984 sit eget menighedsråd.

Da Mejdal kirke er indviet, lukkes Tvis kirke for en større renovering. Der kommer nyt orgel på 8 stemmer og to manualer. Pulpituret får ved samme lejlighed den første udvidelse. Senere hen, da der er kommet børnekor til, bliver pulpituret udvidet endnu en gang. Der kalkes i kirken og bænkene bliver malede. De elektriske installationer bliver gennemgået.

Samme år får Tvis kirke et børnekor under ledelse af organisten.

Tvis kirke fylder 100 år i 1987. I den anledning udgiver Jørgen Mejdahl Tvis-bogen, der er en uvurderlig kilde til Tvis sogns historie. Lørdag 21.november var der formiddagskaffe på Tvis skole, Jørgen Mejdahl causerede over bogen og signerede den. Om aftenen er fest i hallen, bl.a. med

Finn Nørbygaard og lokale kræfter. Der blev udgivet førstedagskuverter og julemærker med Tvis kirke som motiv. Søndag var der festgudstjeneste med biskop Georg S. Geil og Struer Brass Band. En anonym giver havde skænket 3 messehageler, hvoraf den hvide toges i brug ved gudstjenesten. (Se side 29- 30).

En flok damer + en mand syede et nyt altertæppe til brug indenfor alterskranken. Også det blev taget i brug ved jubilæet. Motivet er som før Maria med barnet.

Derefter middag i sognegården, og om aftenen sluttede festlighederne med en koncert i kirken med Knud og Gorm Hovalt, samt organisten ved Skagen kirke, Freddy Ramsing.

Præsterne får i 1991 tilladelse fra Biskop Geil til at dele sognene mellem sig, så Ebbe Fibiger får ansvaret for Mejdal sogn, og Lise Brandt Fibiger for Nr. Felding- Tvis. Det øger kontakten mellem præst og menighed i det enkelte sogn. Det er også omkring 1990, at præsterne får en præstesekretær til at tage sig af de administrative ting. Hun har kontor fælles med Lise Brandt Fibiger i præstegården, indtil menighedshuset bliver taget i brug 1993, og samme år blev præstesekretæren til kordegn for Nr. Felding, Tvis og Mejdal sogne.

Menighedshuset blev bygget, så det havde forbindelse gennem kultursalen til hallen og med børnehaven som nabo. Kultursalen ejes af hallen, og menighedsrådet lejer sig ind. Der er et godt kordegnekantor, en konfirmandstue, der hurtigt viste sig for lille og som bliver flittigt brugt. Før omtalte tømrer Frandsen var nu blevet til fabrikant af Tvis køkkener og menighedsrådsmedlem. Takket være hans gode kontakter fik vi noget godt inventar, der kan tåle at slides på.

De lokale foreninger i Tvis Lokalråd var gået sammen om en gave, der bestod af skulpturen "Spire-vækst" af Resen-kunstneren Jens Stobberup. På billedet ses Jens Stobberup foran skulpturen og menighedshuset.

Det blev en rigtig festdag.

Borgerforeningen havde sat en flagalle op i byen, og alle foreningers faner var med ved gudstjenesten og dannede derefter fortrop, da hele menigheden gik hen til det nye menighedshus.

Menighedsrådet var vært ved en let frokost. Allerede i 1988 var de første planer om et menighedshus på bordet. I 1992 havde der været menighedsrådsvalg, så det blev det nye råd, der fik de sidste beføjelser angående huset. Inger Damgaard var formand og Helge Jensen kasserer.

Inger Damgaard, Poul Frandsen, Nanna Halgaard, Elly Poulsen, Kristian Nørgaard, Bjarne Madsen, Helge Jensen og præsten Lise Brandt Fibiger foran menighedshuset på indvielsesdagen

Det var den søndag, hvor Tvis sogns præst blev biskop for en dag : *"Lørdag aften ringede Biskop Geil. Han skulle holde festgudstjenesten og indvi menighedshuset. Han måtte fortælle, at han var blevet syg og af sin læge henstillet til at tage den med ro, så han blev nødt til at melde afbud. Før øvrigt skulle han også holde en gudstjeneste på Hjerl Hede, som blev transmitteret i fjernsynet, og den agtede han at klare. (Enhver kan jo nok forstå, at det var vigtigere end Tvis sogn !)Jeg havde nu lidt svært ved at se det, fortæller Lise Brandt Fibiger. Jeg ringede rundt til alle prominente personer i omegnen af Viborg, indtil provst H.K.Jørgensen sagde : Det kan du gøre lige så godt som nogen af os. Ok, så måtte jeg stykke et par gamle prædikener sammen og lettere fortvivlet drog jeg til kirke næste morgen. Menighedsrådsformanden Inger Damgaard og jeg står og lufter vores modløshed, da kirkesangeren Helge Jensen kommer til : Herre Gud da, han er da den eneste af os, der kan undværes! Det var jo sandt. Vi kom til at le. Og så holdt jeg gudstjeneste og indviede bagefter menighedshuset med nogle bevingede ord – og så var det jo alligevel gået godt."*

Landet over begyndte nye tiltag at vise sig. Mini-konfirmander blev en af de nye strømninger, som også er blevet fulgt op i Tvis. En flok glade 3.klasses børn møder en gang ugentlig i forårssæsonen i konfirmandlokalet og møder kristendommen gennem sang, fortælling, aktiviteter.

Disse timer danner base for en udvidelse af børnegudstjenester, og år efter hedder det nye tiltag spagettigudstjenester, eller som det hedder i Tvis, pandekagegudstjenester. Det bliver en stor succes.

Som noget helt specielt for Tvis begyndte der et frivilligt voksenkor. Initiativet var organistens, og skulle egentlig bare have været en sommerfornøjelse for de voksne at stå ved siden af organisten og synge, mens børnekoret havde sommerferie. Men de ville gerne blive ved, og nu er der 14-18

voksne, der i hold på 3, skiftes hver søndag, og som øver med organisten ugentlig i konfirmandstuen. Deres løn: fornøjelsen og en julefrokost.

Plejhjemmet lagde hus til ældremøder. Gode eftermiddage, hvor sognets ældre var gæster hos plejhjemmets beboere. Præsten kom stadig og holdt gudstjeneste en gang månedlig, og en gang månedlig havde præsten fortælling eller oplæsning eller sang og musik. Pensionistklubben holdt også til her, indtil plejhjemmet blev nedlagt. Derpå rykkede pensionistklubben, der i dag hedder seniorerne ind i konfirmandstuen. Der kan blive trang plads, for der er mange, der kommer til glade eftermiddage – ikke længere ved præsten, men mange forskellige foredragsholdere og musiske mennesker kommer der.

2003 er året, hvor Mejdal sogn bliver et selvstændigt sogn med egen præst. Ebbe Fibiger knyttes udelukkende til dette sogn, men med bistandspligt i Nr. Felding og Tvis. Omvendt afløser Lise Brandt Fibiger i Mejdal sogn. Hun får dermed bopælspligt i Nr. Felding præstegård og bliver kirkebogsførende sognepræst i de to sogne. Der fungerer hun indtil pensioneringen i 2011.

Præsterollen har ændret sig meget i årenes løb, og en pastor Winther og en pastor Schmidt ville ikke kunne genkende sognene. Pastor Winther bl.a., fordi infrastrukturen er så anderledes, at der ikke længere er langt fra den ene ende af Tvis sogn til den anden. Pastor Winther havde en profeti om, at Nr. Felding og Tvis ville blive adskilt med tiden. Den går ikke i opfyldelse i disse tider, hvor sogne lægges sammen. Pastor Schmidt mente, at prædikenen skulle forberedes to timer hver dag i ugens løb. Det er der ganske enkelt ikke tid til, hvilket Pastor Andersen med sin store arbejdsbyrde, har måttet sande. Søndagens gudstjeneste er stadig det vigtige, men den er suppleret med børnegudstjenester, mini-konfirmander, børnekor, konfirmandlejr. Musikken er kommet til at spille en langt større rolle end før, hvorfor såvel organister som kirkesangere er veluddannede. Og for organistens vedkommende på fuld tid. De nye tider fordrer et tæt samarbejde med både organist og med den kordegn, der har fingeren på pulsen i alt, hvad der sker.

Pastor Andersen skrev alt, prædikener, taler o.a., i hånden på små lapper papir, der kunne være i

lommen. I dag foregår det på computeren. Det var som end nok hurtigere at skrive i hånden. Til gengæld giver computeren flere muligheder – men tager også tid.

Den tekniske landvinding har fundet indpas i konfirmandundervisningen, og naturligvis for kordegnen. Den har også vundet indpas i kirken med projektor, og dermed mulighed for ikke blot at bruge ord, men også billeder.

Pastor Schmidt var af den overbevisning, at kvindelige præster stred imod evangeliets ord. Da Lise Brandt Fibiger kom i 1980 var der kun få kvindelige præster på egnen. Også det har ændret sig. Men det skal siges, at kun få har været modstandere.

Kordegn Aase Nygaard ved arbejdsbordet

Det hed Pastor Schmidt og De, det hed Pastor Andersen og du. Det hedder Lise og Ebbe og du. Det hed Biskop Jakobsen og biskop Geil, det hed provst det og det. Nu hedder det Karsten Nissen, eller blot Karsten, og det hedder Niels Arne og ikke provsten." Lad os lægge bort titlerne." Det er sket.

Kirkerummet står i sin helhed stadig som det har stået siden 1887. Inventaret fra den gamle klosterkirke fortæller os, at der er en fortid med en historie, der er værd at værne om. Alterdugen, som pastor Schmidt havde sin korrespondance med konservatoren omblev skiftet ud omkring 1990. Borten er kniplet af Anna Frandsen, gift med Poul Frandsen,

Bibelen på alteret er skiftet ud flere gange, senest i 1992, da der kom en ny oversættelse. 1953-salmebogen blev skiftet ud med den nye udgave 2003, ligesom ritualbogen er skiftet ud i takt med tiden. Og bag alteret hænger ikke den gamle røde messehagel, hvis oprindelse ikke vides, men som nævnes adskillige gange i menighedsrådets protokol, da den trængte til reparation .Nu hænger der tre nye anskaffet omkring 1986, der via farverne på hagelerne fortæller, hvor i kirkeåret, vi er. Sammen med det gamle altersølv fra 1600-tallet står den nye kande og en ny alterbrødsskål, skænket af en anonym giver i midten af 1980'erne.

I 1998 får kirken en "flot løsning på et lille problem", som der står at læse i avisen onsdag 10.juni. Der var et lille-meget lille-hul i gulvet i koret, der gjorde det til en risikabel affære for bruden at stå

foran alteret med sine stilethæle. Derfor blev 6 damer i Tvis spurgt om de ville sy et brudetæppe. Else Bjerrum Andersen vejledte og monterede arbejdet.. Tæppet er forsynet med en bort med kors t i farver, der matcher med tæppet indenfor altersranken. På billedet er det:

fra venstre Dorthe Hune, Karen Antonsen, Else Justesen, Sigrild Larsen, Inger Damgaard og Else Bjerrum Andersen.

Edel Kristensen var blandt "sy pigerne". Hun mangler på billedet.

Kirken har fået en ny rød messehagel. Carsten Yding, lærer på Tvis skole, spurgte år 2006 menighedsrådet, om han måtte sy en messehagel til kirken, som skulle

bruges til børnegudstjenester. Han skulle med familien til Thailand, og der ville han kunne købe silke stof. Han foreslog, at farven blev rød. Menighedsrådet syntes, det var en god ide. Carsten Yding tegnede selv hagelen, og en 4. og en 8. klasse blev sat til at tegne stjerner og kors i forskellige udformninger. Stjernen midt på hagelen er lige så meget et kors. En flok damer omsatte elevernes tegninger til patchwork. Og Carsten syede i hånden selv hagelen. Et stort og flot stykke arbejde, der bliver påskønnet. Hagelen toges i brug til konfirmationen år 2007, hvor Carsten egen datter var konfirmand.

Når vi ser op imod alteret i dag, ser vi et gyldent kors mellem de to gamle lysestager. Takket være en gave til kirken kunne vi i 2011 indvie dette smukke kors. Det er et arbejde af Erik Heide. Et tungt bronzekors, belagt med bladguld og ca. 38 cm højt.

Der var et gammelt krucifiks, der oprindeligt hang over indgangsdøren, som tidens tand ikke har været god imod. Det opbevares nu på kirkens loft. Konservatoren kunne ikke anbefale en restaurering. Sandsynligvis har krucifikset siddet i kirken på Tvis kloster.

Uden for kirken blev der for samme gave støbt en skulptur af Perry Oliver, en amerikansk kunstner, der arbejder i stål. Han har ikke fremstillet den store skulptur i Spanien, hvor han bor. Transporten ville blive alt for dyr. I stedet har han tegnet skulpturen, så kunstværket kunne fremstilles hos Ernst Pedersens maskinfabrik i Holstebro. Det

er Jess Bach, der er ansat på maskinfabrikken, der har stået for udarbejdelsen. Skulpturen forestiller det tomme kors og hedder langfredag- påskemorgen. Det er fremstillet af cortenstål, som meget hurtigt danner et mørkebrunt rustlag, hvorefter det ikke ændrer sig mere. Mens vi kan glæde os over Erik Heides værke mange steder i Danmark, er det første gang, Perry Olivers skulptur kan ses i Danmark.

På kirkegården skråt bag det nye krucifiks ser vi en stor sten med indskriften: *Vor død til trods, opliv du os*. Stenen markerer de ukendtes gravsted. Denne sten drog repræsentanter for menighedsrådet en regnvåd lørdag ud i sognet for at finde. Ved en mark i udkanten af sognet lå Lige den sten, vi søgte efter.

Lise Brandt Fibiger går på pension til nytår 2012 efter 31 års tjeneste ved Nr. Felding og Tvis kirker. Billedet er fra afskedsreceptionen i Tvis Sognegård.

Før den nye præst kan ansættes, skal der først bygges en ny bolig til præsten. Som hidtil kommer den til at ligge i Nr. Felding over for kirken. Den gamle præstegård var fra ca 1875. Den var i så dårlig stand, at det ikke kunne betale sig økonomisk at restaurere den.

Det nye gyldne kors på alteret midt imellem kirkens stager, der er det ældste inventar i Tvis kirke, markerer sammenhængen mellem den gamle tid og den nye tid. Bibelen på alteret, der i årenes løb gentagne gange har fået en ny oversættelse i takt med tidens sprog, er den røde tråd i Tvis sogns lange historie. Bibelen var også i den gamle kirke på Tvis kloster. Inventaret i Tvis kirke fra det gamle Tvis kloster fortæller, at kirkens historie går langt tilbage. Der er stærke rødder bagud. Og Tvis kirke har også en fremtid. For der er liv i kirken. Det vidner den store udvikling, der er sket i årene mellem 1886 og 2011, os om.

Billeder fra Tvis Kirkes historie.

Tvis kirke mellem 1887 og 1900

Hvem præsten er, ved vi ikke. Dog må det have været et tidligt billede, da der ingen grave er på nordsiden.

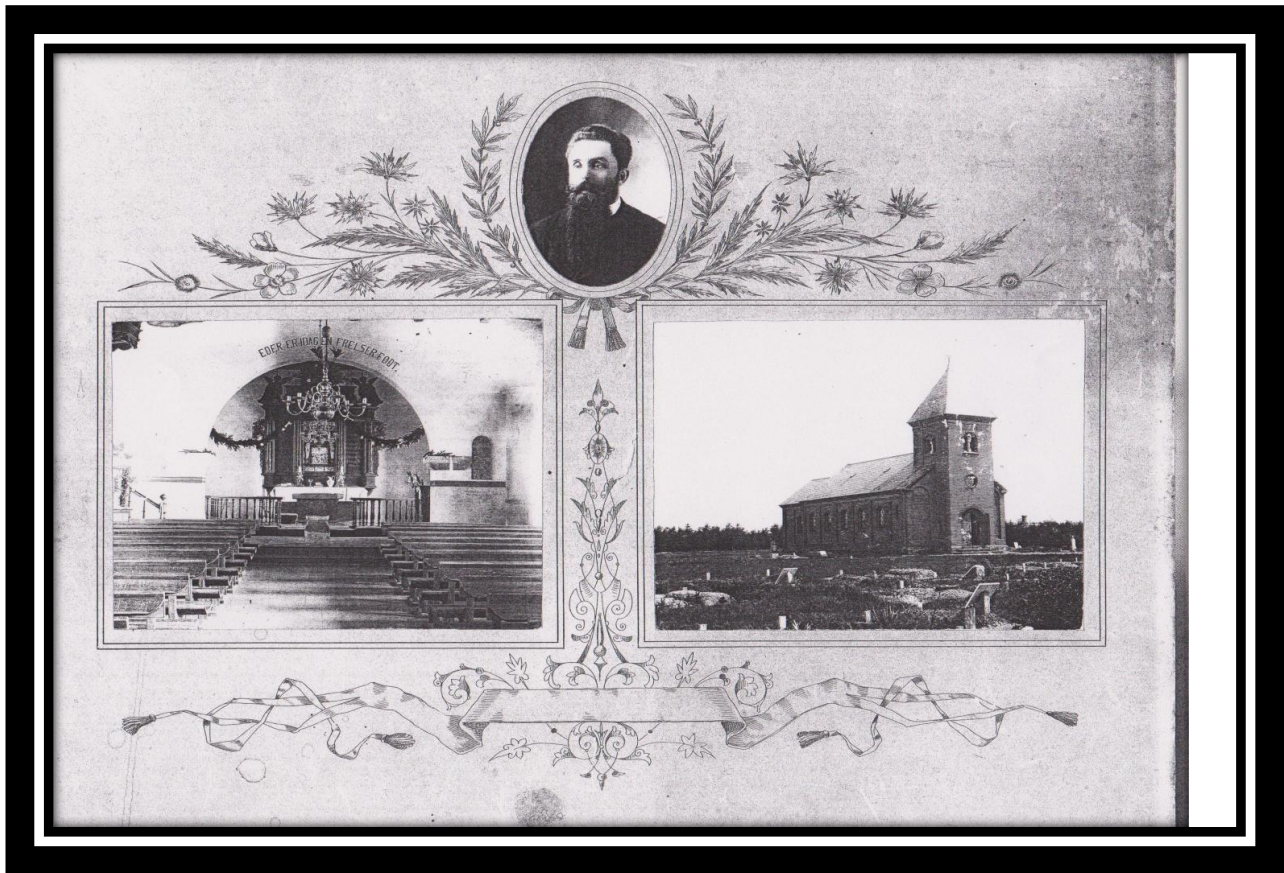
Læg mærke til, at der er vinduer på nordsiden.

Vi ved heller ikke, hvilken begivenhed, men kirken er voldsomt pyntet. Indvielsen ? En høstgudstjeneste ?

Lysekronen er måske fra den gamle kirke. I hvert fald er den skænket af Peder Gjedsted og Karen Kristine Quistgaard på Tvis Kloster. Den hænger enten i koret, eller i korrundingen.

Hvis man ser godt efter, kan man ane, at Moses og Jesus er malet over, og er erstattet af skriftsteder.

Døbefonten står midt i koret. Kakkellovnen, som ikke kan ses, står der, hvor døbefonten er i dag.

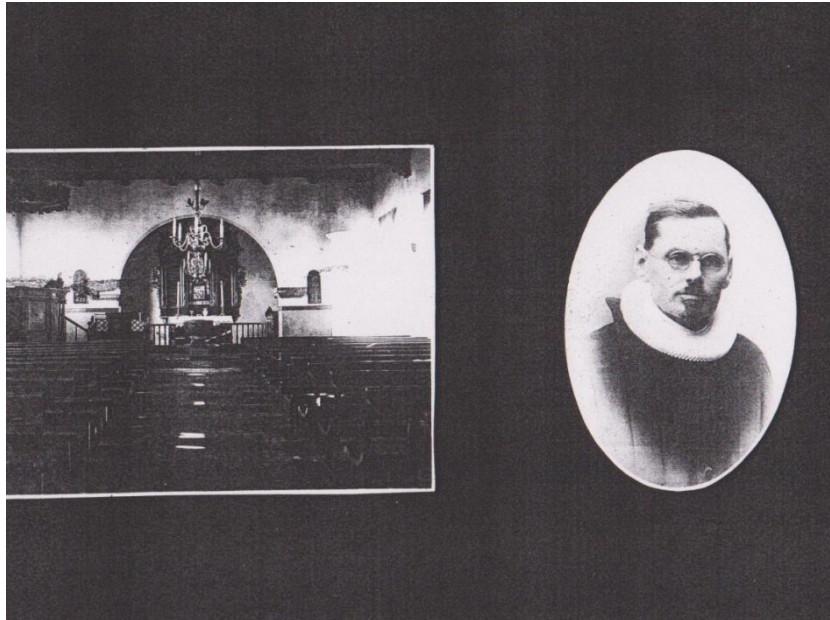

Tvis kirke ca. 1905

Pastor Sick er præst ved Tvis kirke i disse år. Vi kan se, at der nu er grave på nordsiden af kirken.

Der er kommet et bibelvers over korbuen. Der er kommet en ekstra lysekrone til tæt ved korrundingen foran den, der sandsynligvis er i koret.

Granguirlanden kan tyde på, at billedet er taget ved juletid. Juletræer i kirken og juleaftensgudstjeneste findes ikke endnu.

Tvis kirke 1921-22

Præsten hedder Winther. Der er kommet grave på sydsiden. Udenfor kirken lyser et hvidt stakit op. Det er ellers ikke set ved Tvis kirke, at en grav er omkranset af stakit. Det hører hjemme i de egne, hvor vestenvinden er for stærk til at buske kan gro.

Hvis vi ser godt efter, kan vi ane, at der står et harmonium bag trappen til prædikestolen

Tvis kirke 1951

Kirken er nyrestaureret.

De store lamper i loftet er fjernet. Døbefonten er flyttet til dens nuværende plads. Harmoniummet er fjernet.

På et tidspunkt mellem 1922 og 40 er pulpituret bygget med henblik på, at orglet skal stå der. I synsprotokollen for 1944 fremgår det, at der skal sættes en stol op på pulpituret. Det tyder på, at orglet er anbragt der. Et harmonium er et stueorgel, der for at give lyd trædes med fødderne. Orglet på pulpituret har enten været med en blæsebælg, som en person har skullet holde i gang, mens organisten spiller – eller det har været et elektrisk orgel, da vi ved, at elektriciteten kom til Tvis i 1922.

Vi kan se, at Moses og Jesus er blevet afdækket. Salmetaflerne er nye.

Sognefoged Mogensens syv-armede lysestage står stadig på alteret.

TVIS KIRKE, Holstebro provsti, Viborg stift.

1

1991

Tvis kirke 1981

Læg mærke til de manglende vinduer på nordsiden

Kirkegården er blevet forskønnet siden den tid. Den er udvidet flere gange siden indvielsen i 1887. I dag er der ca. 700 grave.

Tvis kirke 2011

Orglet er som omtalt fra 1982.

Pulpituret er udvidet flere gang i takt med, at der kom børne – og voksenkor.

Præstetavlerne er sat op i kirken i 1960', og nævner navnen på præster ved kirken efter reformationen

Salmetavlerne fra 1951 er blevet delt, så foroven står søndagens salmenumre. Nedenunder står med kalligrafi *dåb og nadver* og så hvad der synges i forbindelse med disse handlinger. Kalligrafien er Bjarne Madsen ansvarlig for. Han har været medlem af menighedsrådet i flere peioder.

Messehagelerne fra 1980'erne.

Den grønne med aksene bruges i trinitatis-tiden fra pinse til advent. Den grønne farve betyder vækst

Den hvide bruges til fest. Fiskene peger hen på Kristus. Fisken er det ældste kristne symbol.

Den lilla bruges i forberedelsestiden: Advent som forberedelse til jul. Fastetiden som forberedelsen til påsken. Tornekransen symboliserer Jesu død.

Hagelerne er syet af Anna Frandsen, Tvis og monteret i København i Dansk paramenthandel.

Den gamle røde messehagel, hvis oprindelse ikke kendes. Den er syet i kraftigt fløjl.

Rød symboliserer blodet og ilden. Den bruges 2.juledag, der er dagen for den første kristne martyr, Stefanus. Og pinsedag, der er dagen for de ildtunger, der kom over disciplene som tegn på helligåndens komme til verden.

Den har ikke været brugt siden pastor Andersens tid.

Den nye røde messehagel, set både forfra og bagfra. Som omtalt ville Carsten Yding, at den skulle bruges til familiegudstjenester. Den bruges dog også andre gang, i stedet for den gamle røde.

Sognepræster i Norre Felding og Tvis	
Mathias Christensen Orre (Bruun)	1650-1676
Lars Pedersen Grøn	1676-1700
Frants Jensen Hvass. Provst	1700-1726
Frederik Hansen Richard	1726-1729
Niels Lauritsen Sommer	1729-1749
Peder Clemmensen Fog (død før ordinationen)	1749
Damianus Christensen Knudsen	1749-1776
Peter Randrup	1776-1829
Carl Hassager	1829-1841
Christopher Sølling Høgsbro	1841-1852
Nis Hansen	1853-1859
Henrik Georg Marinus Hansen	1859-1873
Peter Ammundsen	1873-1878
Jens Peter Møller	1878-1883
Niels Kristian Armoose Poulsen	1883-1885
Ludvig Christian Petersen	1885-1887
Vilhelm Carl Marinus Norup	1887-1892
Peter Ferdinand Boesen	1892-1894

Sognepræster i Norre Felding og Tvis	
Marius Jørgen Anton Johannes Jensen	1894-1899
Johannes Sørensen	1899-1901
Georg Julius Sick	1901-1909
Axel Holm	1910-1916
Jens Nielsen	1916-1921
Jens Mikael Thøgersen Winther	1921-1922
Jens Christian Jensen Lykkegaard	1922-1924
Niels Peter Mortensen Schmidt	1925-1960
Tigge Holger Andersen	1960-1977
Leif Eerland Pedersen	1978-1979
Ebbe Fibiger	1980-
Lise Brandt Fibiger	1980-

Præsterne i Nr. Felding og Tvis fra 1650 - 2011

Bag den grønne dør gemmer sig graverens maskinpark og redskaber.

Samtidig er der garage for graverens bil.

Graverboligen fra 1964

Kapellet fra 1951.

Bag kapellet er der toiletter.

Bilag I - Tvis Kirkehistorie ved Lise Brandt Fibiger.

Om præstens rolle, når der kom ny lærer til sognet.

Om aflønning af præst og degn.

Fortalt af Peter Skautrup i erindringsbogen : Hørt og Husket, udgivet på Poul Kristensens forlag i Herning 1979.

Peter Skautrup blev født i Grove 1896, men flyttede til Tvis i 1902, da hans far blev konstitueret enelærer ved Skautrup skole. Peter Skautrup var dansk sprogforsker, professor i nordiske sprog ved Århus universitet 1934- 66 og har arbejdet meget med dialektforskning, ikke mindst på hjemegnen.

Hans far hed Niels Jensen. Navnet Skautrup tog han efter skolen.

Niels Jensen var ikke eksamineret lærer, og skulle derfor have tilladelse til at blive enelærer. Efter et år som lærer kom tilladelsen til at blive fast enelærer ved Skautrup skole.

Peter Skautrup fortællinger i sine erindringer, hvordan det gik for sig, da hans far fik tilladelsen :

Efter konstitutionstidens udløb fik far så sit kaldsbrev (pr. 1. marts 1903), der – vel efter gammel kancellistil – pålægger ham »med al Flid, Retsindighed og kristelig Troskab røgte dette sit Kald, føre et kristeligt Levned, være sine Foresatte hørig og lydige og i øvrigt i alle Maader rette sig efter Lovene og Anordningerne« o.s.v., hvorefter følger biskoppens – Peter Gabriel Kochs – kollats af 21. april, der pålægger sognepræsten – »Deres Velærværdighed Hr. Pastor Sick« – førstkommande søndag fra prædikestolen at oplæse både kaldsbrev og kollats og samtidig formane sognets og især skoledistriktets beboere at »bevise ham al den Agtelse og Kjærlighed, som hans Embede og Arbejde tilkommer, og hvortil han haabes ved retskaffen Vandel og nidkjær Opfyldelse af sine Kaldspligter stedse at ville vise sig værdig. I øvrigt ønskes ham Herrens Bistand og Velsignelse til at forestaa det ham betroede Embede med Flid og Frugt« o.s.v. Formentlig også en gammel formel, der i sin retskrivning viser, at den »nye« ortografi, som retskrivningsreformen 1889 foreskrev dog endnu i 1903 ikke har nået bispekontoret i Ribe.

Umiddelbart efter kaldelsen blev far også kirkesanger. Dette hverv havde ellers lærer Kjerulf Henriksen i Tvis hovedskole, men da han var dårligt gående, gerne ville være fri for hvervet, og far var velkendt med tjenesten og selvfølgelig gerne ville øge indtægterne, ordnedes det således til alles tilfredshed, at far overtog kirkesangeren.

Fra "Hørt og Husket" s. 55

Der var stil over det! Kirke og skole var meget tæt forbundne, hvilket Liber Daticus vidner om. Lærerens arbejde var vigtigt, hvilket tydeligt fremgår. Han var autoriteten, derfor får skoledistriktets beboere da også en formaning om at respektere ham. Men præstens og kirkens rolle var dog større.

Umiddelbart efter kaldelsen til lærer blev Niels Jensen også kirkesanger. Han havde altid været kirkeligt engageret, så det var ikke ukendt for ham.

Som kirkesanger fik han højtidsoffer og accidenser. Det gjorde præsten også, men i modsætning til præsten skulle kirkesangeren modregne disse bi-indtægter fra den faste løn.

Det foregik iflg. Peter Skautrup på denne måde:

Økonomien. Det at være fast ansat var så afgjort det væsentligste for de nye degnefolk. Men lønnen var jo da også lidt større end i vikariaterne og vinterskoleembederne, nemlig i alt 600 kr., selv om det ikke var denne forbedring, som var det afgørende, for – som mor i en af sine mange talemåder formulerede det: hå'r en let så slå'r ə te, hå'r en møj' så go'r ə te. Og for øvrigt skulle læreren i de 600 afkorte det beløb, som man forudsatte han fik ind ved højtidsoffring (her 44,27 kr.) og for

Fra "Hørt og Husket" s. 55

1904

Seder Pedersen Børnedyk	—	1,35
Juni Pbr. Sporrestift	do	2,00
P. Pedersen Anne's Kirkegang	—	0,87
J. Pbr. Sporrestift	do - do	0,60
Ole Skudstoft	do - do	0,75
do - do - Børnedyk	—	1,55
3 Konfirmander (Kv.: Merie Bøtil)	—	6,00
Kr. Højgaard's Datters Bryllup	—	16,45
Af 4 Konfirmander (Kv.)	—	1,00
— 2. do - (Merie, Sider)	—	4,00
Kr. Højgaard's Datters Bryllup	—	13,50
		<hr/>
Talt =		48,01

Regnskab over accidenser 1904.

kirkesangerens vedkommende ved såkaldte accidenser, offerpenge ved de kirkelige handlinger som barnedyk, bryllup, begravelser o. s. v. (her fastsat til 48,62 kr.), således at restpenge-lønnen kun var 507 kr. Der skulle jo føres regnskab over disse indtægter, selv om kun højtidsofferet kunne inddrives, medens accidenserne faldt »efter behag« og først i 1904 kom beløbene over de stipulerede 92 kr., nemlig 99,83 kr. (heraf i accidenser 48,01, se hosstående særregnskab). 1905 og 1907 er der igen underskud, og først fra 1908 bliver der stadig overskud. Det er interessant at se, at endnu i de første år vedligeholdes kirkegangskone-skikken i visse familier – og giver fra 60 øre til 2 kroner i offer. Den sidste kirkegangskone

er Hans Baks kone 4. juni 1905, – hun giver 85 øre. Barseloffe-
ret holdt sig omkring 2 kr., begravelse også oftest 2-3 kr.,
mens bryllup jo var helt afhængig af bryllupsgæsternes antal,
og der ofredes vist almindeligt 50 øre eller 1 krone af hver, af
brudeparret jo nok lidt mere. Et stort bryllup kunne nå op på
omkring de 50 kr., men flertallet ligger under 20 kr. Endelig
hørte til accidenserne også de en- eller tokroner, som konfir-
manderne havde med den sidste skoledag. Selve tilrettelæg-
gelsen af højtidsofferet foregik på den måde, at læreren i hver
skole udfærdigede to hold sedler (præstens hvide og lærerens
farvede) og herpå blev de enkelte gård- eller husejeres navne
skrevet. Disse sedler sendtes med børnene hjem før højtiden.
På højtidsdagen lagde så vedkommende sin skilling i sedlen og
foldede den sammen eller bandt en tråd om. Under offersal-
men – helst med mange vers, for det tog tid at få begyndt –
vandrede man så op i køret, lagde på vejen den farvede sam-
menfoldede seddel i degnestolen og den hvide til præsten på
alteret. Det var ikke uden spænding, når vi kom hjem, at få lov
til at »pakke op« for at se, hvad hver havde givet! Det skulle jo
bogføres med det samme. Denne aflønningsform holdt sig til
og med 1919 for så fra 1920 at blive afløst af en fast sum
udregnet efter gennemsnitsindtægterne de sidste 5 år, hvad
der for fars vedkommende var 176,94 kr. (altså dog en forbed-
ring af tjenesten!). For øvrigt kunne der også være besvær med
dette kommunalt pålignede offer. Enkelte undlod at ofre,
enten af uvidenhed (når man ikke havde børn i skole, skulle
man vel ikke betale til degnen) eller af uvillighed. Da nu
manden i St. Solds – en af dem til 1 kr. eller halvanden hver
højtid – ikke ville betale, klagede far til skoledirektionen, der
afsagde kendelse i sagen, hvorefter gårdmanden og nogle
mindre husmænd blev sat i offertakst! Jo, degnen ville have sin
ret respekteret!

Fra "Hørt og Husket" s. 55-57

Det blev en god ting for præst og degn, da lønnen blev den faste løn og offerforpligtelsen forsvandt.

Kappel Kirkegård

KRONIK, Dagbladet 5/6 1962.

Uløste gaader i Tvis

Af førstelærer E. Jespersen, Vinding

Mange mennesker, som kommer til Tvis Kloster, faar lyst til at lave avisartikler om det romantiske sted, og det er let nok at belægge artiklerne med historiske data, idet man bare kan plukke ud af Hardsyssels Aarbøger, specielt af Storgaard Pedersens grundlæggende afhandling i bindet fra 1915. Jeg har nu for nylig besøgt Laurits Vestergaard, hvis historiske sans er velkendt, og jeg hjembragte da inspiration til en passiar, længere end pladsen i en avisartikel tillader. Dog, krummer er jo ogsaa brød. Men den, som vil have ordentlig besked, maa læse, hvad Storgaard Pedersen har skrevet i nævnte bog.

Sidst har vi i aarbogen for 1960 faaet nye betragtninger af en videnskabsmand, Troels Dahlerup, i afhandlingen om Hardsyssels Provsti i Senmiddelalderen. De betragtninger, han fremsætter, kommer dog ikke her til nytte udover, den bemærkning, at »det hidtil har været almindeligt antaget, at Tvis ganske imod hvad der var regelen for cistercienser-

klostre, paa een gang skulle have været kloster- og sognekirke, evt. med en tidligere sognekirke som basis«. Det tror Troels Dahlerup ikke paa.

★

Men lad mig nu først fortælle, hvad vi med sikkerhed ved.

Vi kender fire kirkegaarde i Tvis: 1) den nu i brug værende omkring den nye kirke, der opførtes 1888 for den beskedne sum af 16,000 kr., 2) den gamle kirkegaard med de mange smukke jernkors nede i Tuta Vallis, den sikre dal, 3) en begravelsesplads nord for aen, af Storgaard Pedersen formodet belagt med forbrydere, dømt ved Tvis Klosters Birk, og 4) endelig Kappel Kirkegaard i Tvislund.

Saa meget ved vi om kirkegaarde. Men naar talen bliver om kirker, stiller sagen sig vanskeligere.

Det er næppe trøligt, at nogen paabegyndt sognekirke kan have tjent som basis for klosterkirken; beliggenheden er eller var alt for urimeligt ubekvem. Vi maa allernærest søge sporene til den ældste sognekirke i Tvislund lige udenfor Laurits Vestergaards vinduer. For resten var lunden freddet, da Vestergaard udsaa sig det skønne sted paa sin egen jord for

der at nyde sit otium sammen med sin elskelige kone. Han fik dog fredningsvæsenets tilladelse til at rejse sig et hjem paa stedet nogen tid efter, at han var indflyttet. En fuldbyrdet kendsgerning har immervæk en vis vægt.

Under udgravningen kom der skeletdele for en dag, og om der tidligere har været fremdraget skeletter, meddeler Storgaard Pedersen intet; han behandler snakken om Kappel Kirkegaard som et troværdigt sagn. Det er jo ogsaa almindelig fastslaaet, at stednavne som dette refererer til tidligere kirkebygninger af større eller vel ganske særlig mindre art. Jævnfør dog Svend Grathes Kapel, som var bygget af tilhugne kvadre; man kan ellers nok formode, at navnene bare refererer til trækirker.

Et velbevaret kranium i L. Vestergaards kælder hidrørte nok fra en »grimme jen«, sagde Laurits Vestergaard med et uudgrundeligt glimt i øjet; for væggen, man murede op, faldt ned den paafølgende nat; man rejste saa muren paa ny, men ogsaa denne faldt ned; tilmed optoges kraniet udenfor »kirkegaarden«. Laust Vestergaard gav manden en ny begravelsesplads og overplantede stedet med roser, og nu vælter der ikke flere mure. L. V. og hustru sover trygt om natten i senge, som er gjort af egetræ fra Lunden eller skoven. Man føler historiens lette vingesus hos Vestergaard, mens vi sidder omkring kakkelbordet, der bærer billeder af hans gamle gaards tilliggende, og hvorpaa han udbreder Tvis

Klosters købekontrakt fra 1803, da Peder Giedsted solgte gaard og gods for 65,000 rd. til gods-slagtning.

Efter kaffen gaar vi om i Lunden. Jeg skridter af; kirkegaarden er 40 meter paa hver led; digerne kan med lethed erkendes, men der er ikke mindste spor af sten i digerne. Selve »kirken«s fundament har Vestergaard konstateret; den har været 9 alen bred og 30 alen lang, men der er i sylden intet, som kan have været beregnet til at skulle bære en granitkirke. Og hvad saa? Nationalmuseet kunne godt hjælpe os med at faa opklaret, hvor gamle de begravede mennesker paa kirkegaarden er. Det burde ske med det allersnæreste, for før vi ved det, kan vi nok konstruere historie, men vi kan ogsaa let komme til at fejle.

★

Vi maa lige se paa to brev-ekstrakter fra Cancelliets brev-bøger, idet vi erindrer os, at med reformationen nedlagdes klosteret og solgtes 1547 til Oluf Munch. For 10. jan. 1554 staar der: »Oluf Munch maa beholde Tvis og Felding Kirke, holde dem vedlige eller bygge en ny kirke i birket paa et belejligt sted.« Det andet brev refereres saaledes: »1558 11/3 om Tvis. Befaling til Oluf Munch, der skal have ladet en ny kirke opbygge og derimod vil afbryde Felding Kirke, at han skal lade denne kirke blive ved magt som sognekirke, da det skal være en meget skøn kirke, og den ligger ved alfarvej.«

Hvis man kun har de to brev-referater at holde sig til, maa man tro, at Oluf Munch i de mellem-liggende aar har nedbrudt Tvis Kirke (men hvilken) og vil nu til ogsaa at nedrive Felding Kirke, hvilket forhindres, da der er en meget smuk kirke, hvad Tvis Kirke vel saa ikke har været. Det kan ikke have være klosterkirken, talen er om, for denne kirke stod og brugtes efter reformationen som sognekirke indtil den af major Gabriel Grubbes enke Anna Dyre blev nedbrudt 1698, fordi hun ikke længere ville holde den gamle anseelige bygning ved lige. Samtidig indrettedes klosterets vestfløj til sognekirke og tjente som saada indtil den nye kirke toges i brug.

Nu tror Laurits Vestergaard, at den kirke, som Munch fik tilladelse til at nedbryde, stod i Tvislund. Men selv om dette kan lyde rimeligt nok, saa bliver der alligevel en masse uløste problemer tilbage, og kirken kan da næppe være blevet udbygget med kvadere, som andre kirker blev det kirkebygningsperioden. Og hvorfor findes der ikke sten i kirkegaardsdiget. Saadanne stendige blev bygget samtidig med at man byggede stenkirker, hvilket kan ses af, at der i digerne under tiden findes sten, hvis kvader-tilhugning er paabegyndt og alt opgivet. Et stort problem er ogsaa, hvorfor klosterets vestfløj som indviedes relativt sent til kirke, havde granitsokkel og skraakant; klosteret var jo i det rigt opført af hjemmebrændt munkesten.

En slags forklaring kan gives, idet vi erindrer, at kvaderstenskirkene rejses omtrent samtidig med Tvis Klosters stiftelse 1163. Hvis man paa denne tid, som man gjorde det i andre sogne, ville have en trækirke eller dog en primitiv kirkebygning erstattet med en kvaderstenskirke, saa maatte man i aarevis forud derfor have samlet stenene og paabegyndt tilhugningen; det var ikke gjort i en haandevending af en faatallig befolkning med relativt ringe teknik. Men da saa klosterbygningen fandt sted, kan man have opgivet at bygge kirken og overladt klosterets bygherre det indsamlede materiale. Men alligevel faar man ikke gaardene løst. Thi hvorfor forefandt kvadrene, heriblandt sokkelstenene i vestfløjen, som jo først langt senere skulle tjene som kirke for Tvis Sogn. Heller ikke er det let at begribe, at kirken i Tvislund, hvorom der ingen skriftlige efterretninger findes — hvilket godt nok kan skyldes, at den laa under klosteret og var Domkapitlet uvedkommende — skulle have bevaret status som trækirke længe efter reformationen. Paa den anden side maa man hele tiden regne med, at Tvis Sogn har haft en kirke — naturligvis foruden klosterkirken — da der eller bliver en helt kæmpe-mæssig gaade tilbage, nemlig, at Oluf Munch faar lov til at nedrive den. Havde vi bare kendt alderen paa »den grimme jens«, som nedrev Vestergaards kælder-væg og nu ligger begravet under hans rosenbuske.

Kildemateriale:

Lokalhistorisk arkiv:

Karl Eriksen, Tvis /Mejdal : præsterne i Nr. Felding og Tvis kirker 1650 – 2000

Artiklen: Uløste gåder

Arkivmaterialer efter pastor Andersen

Billeder af ridehuset som kirke og Tvis kirke 1907

Menighedsrådets arkiv:

Liber Daticus 1+2 1852 – 1960

Menighedsrådets forhandlingsprotokol 1952 – 1993

Menighedsrådets synsprotokol

Diverse breve, skødet, cirkulærer

Billeder fra gammel tid og indtil 1992

Privat:

Laurits Vestergaard : båndet optagelse fra kirkens 85-års jubilæum 1972 (i familien Vestergaards eje)

Hans Larsens Scrapbøger

Andet:

Peter Skautrup : Hørt og husket, Poul Kristensens forlag

Nyere billeder fra kirken, indre som ydre, samt omgivelserne: Lise Brandt Fibiger